

ЕСТЕТИЧНИЙ ВИМІР ПЕРФОРМАНСУ ЯК ЯВИЩА СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

А. І. Пупенко

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня 4 курсу

спеціальності «Культурологія»,

навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Науковий керівник – к.філос.н., доцент О. В. Сарнавська

*Національний університет водного господарства та природокористування,
Рівне, Україна*

У статті досліджується зв'язок між перформансом і естетикою в сучасному культурному контексті. Перформанс – це вид мистецтва, в якому дії виконавця або групи виступають як основний засіб виразності, часто провокуючи реакції аудиторії та вражаючи її емоційно або інтелектуально. Аналізуючи його естетичні аспекти, можна досліджувати способи, якими він відображає та формує культурні цінності, ідентичність та сприйняття. Розглядається питання про те, як перформанс впливає на сприйняття глядачів, їх емоційний стан, а також на їхнє розуміння сучасного мистецтва. Дослідження може також зосереджуватися на тому, як перформативна дія впливає на простір, час і тіло, та як це відображається у сучасному художньому контексті.

Ключові слова: перформанс, естетичний вимір, мистецтво, постмодерн, модерн.

This article explores the relationship between performance and aesthetics in a contemporary cultural context. Performance art is a form of art in which the actions of a performer or group act as the primary means of expression, often provoking reactions from the audience and affecting them emotionally or intellectually. Analyzing its aesthetic aspects can explore the ways in which it reflects and shapes cultural values, identity and perception. The question of how the performance affects the audience's perception, their emotional state, as well as their understanding of modern art is considered. Research may also focus on how performative action affects space, time and the body, and how this is reflected in contemporary artistic contexts.

Keywords: performance, aesthetic dimension, art, postmodern, modern.

У сучасності мова перформансу набуває складних форм звернення до людства. Сучасне мистецтво постійно шукає нові форми вираження, а перформанс, безсумнівно, є однією з найвразливіших, експресивних та провокаційних серед них. Це нова форма мистецтва, яка звертає увагу людей на ті проблеми, які болять найбільше, на ті, про які найбільше хочеться мовчати. Перформанс торкається не тільки аспекту мистецтва, та поєднання з іншими його видами. Він же ж дотикається до вивчення та дослідження інших форм пізнання людини та її внутрішнього «Я», такими допоміжними ланками можуть слугувати культурологічний, соціологічний та філософський аналіз.

Перформанс як мистецька форма відкриває широкі можливості для вираження ідей, емоцій та соціальних коментарів через живу дію, що відбувається перед глядачем. Досягнення сучасних технологій, зміни в соціокультурному контексті та поширення нових медіа створюють нові можливості для творення та сприйняття перформансів.

Мета статті – дослідити та проаналізувати явище перформансу як важливий елемент

сучасного мистецтва. Дослідження буде спрямоване на розуміння історії перформансу його ключових аспектів та сутності, відмінностей в різних контекстах та впливу на сприйняття сучасного мистецтва. Також захопити аналіз та походження еволюції перформансу, розглянути ключові етапи розвитку та визначити впливові фігури, які сприяли формуванню цієї форми мистецтва.

Перформанс – провокаційне мистецтво з глибоким змістом. Він є сумішшю різноманітних стилів і жанрів, в якому присутні складові танців, живопису та акторської гри. Хоча глядачі часто сприймають виставу як розважальне шоу, насправді митець вкладає в нього глибоке значення. Перформанс абсолютно не вписується у рамки традиційного мистецтва. У своєму уявленні митець особливим чином вибудовує стосунки з глядачем, наповнює дію прихованим змістом та вміло координує те, що відбувається. За допомогою перформансу митці ведуть діалог з владою і висловлюють протест проти її дій, а також зачіпають актуальні для суспільства соціальні, політичні та ідеологічні аспекти життя. Витоки перформансу можна виявити ще на початку ХХ століття відразу у двох авангардистських течіях мистецтва: дадаїзмі та футуризмі. Вже на той час революційно налаштовані художники намагалися створити нове виконавське мистецтво. З цього моменту перформанс почав стрімко набирати популярності у творчих колах. Художники активно експериментували із матеріалами, пропонували оригінальні творчі ідеї. Екстравагантні уявлення стали модними, а їхні автори всесвітньо відомими. З цього моменту перформанс почав стрімко набирати популярності у творчих колах. Художники активно експериментували із матеріалами, пропонували оригінальні творчі ідеї. Екстравагантні уявлення стали модними, а їхні автори всесвітньо відомими.

Сьогодні перформанс не просто є визнаною формою образотворчого мистецтва. Він знаходиться в авангарді світової культури, у центрі загальної уваги та допомагає нам по-іншому подивитися на життя.

Перформанс, як явище мистецтва, є одним з найцікавіших та найбільш експериментальних аспектів сучасної культури. Це форма виставкової практики, де художник або група художників виступає перед аудиторією, часто з використанням свого власного тіла, об'єктів або живої взаємодії з оточуючим середовищем, для створення мистецького досвіду. Відмінна риса перформансу полягає в тому, що він може використовувати будь-які матеріали, техніки та концепції, необмежуючи себе жодними стандартами або рамками. Це дозволяє художникам виражати свої ідеї та концепції в найрізноманітніших формах. Він також часто викликає дискусії та реакції у глядачів через свою пряму взаємодію з ними, а також через те, що він може ставити під сумнів традиційні уявлення про мистецтво та суспільні норми.

Загалом, перформанс як явище мистецтва відображає сучасні тенденції та виразно відображає соціокультурний контекст свого часу, а також відкриває нові шляхи для вираження мистецтва та взаємодії з глядачами.

Перформанс і естетика в сучасному мистецтві тісно пов'язані і взаємозалежні поняття, які відображають специфіку та значення художньої діяльності.

Перформанс, як виразна форма мистецтва, є не лише виставковим заходом, але й виразним актом, що включає в себе тіло виконавця, його дії та взаємодію з глядачами. Естетика перформансу полягає у відчутті краси або специфічного естетичного враження, яке викликає дія виконавця та сприймається аудиторією. Вона часто базується на взаємодії між виконавцем і глядачем, на впливі, який виконавець виробляє на атмосферу заходу та емоційний стан аудиторії. Відчуття естетичного задоволення може виникати через сприйняття інтерактивності, емоційної інтенсивності або інтелектуальної стимуляції.

Естетика перформансу може також ґрунтуватися на естетиці дії, що включає в себе виразність та мовність виконавчого мистецтва. Це може охоплювати якість рухів, звуків,

вибір костюмів та реквізиту, а також використання візуальних ефектів.

Естетика перформансу може також залежати від контексту, у якому він відбувається, та смислового завдання, яке ставить перед собою виконавець. Відчуття краси або естетичного задоволення може виникати через підтримку або відтворення конкретних культурних, політичних або соціальних ідеалів чи відмови від них.

Перформанс, зокрема через його естетичні виміри, може відображати й критику сучасних культурних, соціальних або політичних реалій. Це може виявлятися у спробах розкрити та відобразити соціальні нерівності, культурні конфлікти або екологічні проблеми.

Таким чином, естетика перформансу визначається комплексом факторів, що включають в себе сприйняття виразності, взаємодію з глядачем, контекст та смисловий зміст виставки. Це робить перформанс важливим і цікавим об'єктом дослідження як для мистецтвознавців, так і для культурологів.

На підставі проведеного дослідження ми дійшли висновку, що перформанс – інваріантний відкритий тип тексту, який організує свою структуру в ході синтезу мистецтв, мовних систем та розширення меж мистецтва однієї мовної системи. Структурні одиниці тексту перформансу – синтетичні одиниці різних текстів єдиного інваріанту, які утворюють цілісний знак, або в силу різної знакової природи існують окремо і рівноправно. Логіка розвитку тексту перформансу походить від структуралістського уявлення про текст як про завершену, замкнуту структуру, що будується за моделлю, яка зумовлює адекватну інтерпретацію самого тексту. Згодом, спираючись на парадигму постмодерністського стилю, для перформансу стане характерним сприйняття тексту як відкритого, незавершеного, «що породжує унікальну модель розуміння зсередини» (Р. Барт).

1. Performance: Live Art Since 1960, by Rose Lee Goldberg, New York, Harry N. Abrams, 1998.
2. Performance Theory. London and New York : Routledge, 1988.
3. Романюк Вікторія Сергіївна. Перформанс у просторі культури: архаїчні прототипи та сучасні репрезентації : дис. ... канд. культ : 26.00.01 / Харків. держ. акад. культури. Х., 2008. 18 с.
4. Романюк В. С. Архетипічні основи перформансу. *Грані: науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах*. Дніпропетровськ, 2007. № 6 (56).